

XARXA D'INNOVACIÓ PEDAGÒGICA
www.laxip.cat

"I L'EDUCACIO QUÉ?"

Conferència d'Ernest Maragall i Mira pronunciada al Col·legi de Periodistes de Catalunya el 20 de setembre organitzada per la [Xarxa d'Innovació Pedagògica](http://www.laxip.cat).

Han passat ja 300 dies, ha passat un curs i ja ha començat el següent,

Hem escoltat moltes notícies sobre dificultats, hem conegut algunes novetats i s'estan aplicant diverses iniciatives més o menys rellevants i més o menys afortunades (després en comentarem alguna).

Hi han totes les raons, la matèria prima abundant, per fer un discurs d'oposició,

Hi han totes les raons, també, per reivindicar l'acció de govern dels períodes anteriors,

Hi han objectius clarament compartits com el de la millora de resultats educatius o l'impuls de la lectura com eina bàsica per el correcte domini de la llengua.

Però tractaré de no caure en cap de les temptacions que aquestes evidències estimulen.

Per això he deixat aquest interrogant a l'aire: i l'educació què?

La resposta, com passa sovint, està implícita en la pregunta. Si cal fer la pregunta és perquè, com crec que podré argumentar, avui no està gens clara la orientació de fons de l'Educació a Catalunya, no coneixem els objectius a curt o a mig termini amb els quals ens hem de mesurar, encara no se'ns ha explicat quina estratègia s'adopta des del govern ni a on volem arribar en el present mandat de quatre anys.

La meva intenció, doncs, és prou clara i és resumeix en aquesta afirmació:

Pel que fa a la seva Educació, el nostre país, Catalunya, disposa de tots els elements per fixar-se la màxima ambició.

I aquesta legítima ambició es part indispensable del projecte de país que estem obligats a tirar endavant.

La nostra educació té els actius materials imprescindibles, disposa del diagnòstic complet de les seves fortaleeses i febleses i va ser capaç d'endegar una estratègia de reforma i transformació que ja havia començat a donar fruits visibles al final del mandat anterior.

Vegem-ho breument:

Actius materials i socials:

- Equipaments, instal·lacions i docents. En quatre anys 600 escoles noves i 16.000 docents més.

- Presència universal i completa a tots els territoris.
- Diversitat enriquidora del sistema educatiu: institucional, de projectes, de criteris i estils de treball.
- Patrimoni pedagògic innovador.
- Cohesió igualitària. Els mateixos anys en els quals hem incrementat en més de 250.000 alumnes la població escolar, els mateixos anys en els quals s'han afegit al sistema 150.000 immigrants, hem aconseguit mantenir la cohesió i enfortir la pertinença a la ciutadania catalana.
- De 3-16 a 0-18. Hem ampliat l'oferta de manera que tenim 18 anys d'educació pràcticament universal, que no obligatòria.

Actius polítics, educatius i estratègics:

- Servei Educació de Catalunya: per fi tot el potencial de la nostra diversitat. Publica i Concertada treballant des de la llibertat amb drets i deures definits i exigibles a cadascú. Ho vam dissenyar per resoldre en positiu els antics contenciosos, afegint equilibri, capacitat i força al conjunt del sistema.
- Autonomia, Direcció Avaluació: hem plantat aquest trinomi. És un arbre que cal regar. És un concepte bàsic i estratègic simultàniament.. És el nucli central del full de ruta transformador.

- Educació Infantil: el país va decidir tenir l'educació infantil dels 0 als 3 anys. Hem recorregut un camí que alguns països van rebutjar. Ja no hi ha marxa enrere, hem d'anar fins el final.
- Territori protagonista: Un sistema educatiu integrat a la societat i acompanyat per les entitats i les institucions locals per oferir un servei complet: música, lleure, entorn, atenció a les necessitats educatives específiques.
- Formació Professional. Vam passar de 70.000 a més de 110.000 alumnes matriculats en quatre anys amb un increment de l'oferta com mai s'havia donat.
- Resultats Pisa en clara línia ascendent, les dades OCDE indiquen millora significativa en taxes de graduació a la ESO, reducció dels índex de fracàs i abandonament prematurs. NO ÉS CERT QUE ESTIGUEM MALAMENT. Encara hem de millorar molt, és cert. Però en les comparatives de les avaluacions externes, estem per sobre dels Estats Units, Alemanya o Suècia. Països que no han viscut situacions de complexitat com la nostra dels últims 10 anys.
- Lideratge en noves tecnologies: Amb el programa 1x1 a 616 instituts i escoles.
- Formació inicial dels docents: posant en peu el màster a Secundària, la nova configuració del grau de magisteri, el innovador curs de direcció de centres.

- La Llei Educació de Catalunya es una gran fita, eina imprescindible i provisió abundant d'orientacions i vies obertes per avançar. Però és només el principi. Crec que el sistema educatiu és molt més que una gran llei.

Aquest es el bagatge, tangible, mesurable, tan visible com potent, d'aquests anys de projecte transformador.

I ara resulta que som culpables d'haver anat massa lluny, d'haver construït masses escoles, d'haver afegit masses professors, concedit masses ajudes, atenció individual especialitzada, masses noves llars d'infants, en resum, de no haver-nos resignat ni conformat amb el que teníem.

Potser si, però algú s'imagina aquest país avui, sense la dotació social i física, no només en infraestructures, també en equipaments, que Catalunya ha afegit en els últims 8 anys? Com estaríem gestionant avui una situació de crisi que, òbviament, seria exactament la mateixa en termes d'atur i conseqüències socials? Com ho faríem sense el coixí de l'educació enfortida, dels propis centres escolars, les xarxes territorials, les polítiques d'integració, la presència pública, molt sovint en col·laboració amb la privada, en els nostres barris, pobles i ciutats, sempre de la mà dels Ajuntaments?

I després que ha passat? La crisi ha estat el millor acompanyant (o la millor disfressa) per una política de retorn a vells clixés.

L'acció del govern actual no va contra la LEC, almenys contra la seva lletra, més aviat apareix una manifesta manca de voluntat per desplegar-la en el seu sentit genuïnament reformador. En tot cas ha deixat de ser entesa i gestionada com la eina de reforma en profunditat per el que va ser pensada, dissenyada i elaborada al llarg de dos anys de debats dins i fora del sistema educatiu.

Per cert, que l'aplicació conseqüent de la LEC és, avui mateix, la millor eina per respondre, sense patir cap dany, als successius intents d'erosionar i alterar el nostre model lingüístic educatiu que, després de 30 anys ja ha més que demostrat tot el seu potencial positiu. En aquesta matèria, com en tantes altres, ens convé actuar amb sentit d'estat: fermesa, serenitat, solvència, fortalesa Institucional.

Les retallades poden ser imprescindibles. I alguna de les mesures preses era segurament inevitable. Però constatem com tots els costos recauen sobre els usuaris finals, siguin alumnes, pares, Ajuntaments, Consells Comarcals o entitats diverses, i, en canvi, no incorporen cap, o quasi cap, element de reforma coherent amb la estratègia de país preexistent.

Es retalla però no es reforma. Es vol complir amb els objectius d'estalvi pressupostari i es fa amb un criteri sense perfils diferenciats, sense cercar els equilibris mínims, sense distribució raonada i raonable de carregues i responsabilitats. És una política d'encefalograma pla, es baixa el llistó per igual a tothom en cada partida o programa, una política que oblida que la igualtat es guanya tractant a cadascú com li correspon, es a dir de forma diferent.

Registrem tres casos de màxima gravetat que combinen la suma negativa dels criteris amb que es treballa avui:

L'efecte negatiu directe derivat de la reducció directa de recursos aplicats a un o altre programa.

L'efecte més greu a mig i llarg termini de mesures preses amb voluntat de permanència sobre serveis a l'usuari (ja ho hem dit, alumnes, famílies, ajuntaments) per resoldre una insuficiència de recursos temporal.

Ben al contrari, l'actual situació de crisi demana a crits actuar sobre l'eficiència del sistema i la millor aplicació dels recursos disponibles, es a dir reformar per millorar, tot contenint despesa ordinària i mantenint al màxim les inversions previstes, els programes innovadors i la millora qualitativa del sistema educatiu.

Els tres àmbits on això es mostra de forma més aguda, més intensa, són els següents:

- Ens han pres, per sempre, un any d'educació a la gran majoria dels alumnes de la nostra Escola primària (tota la pública, mesura no compensable ni equiparable amb el concepte de reforç escolar individual, puntual i irregular en el temps i en el territori)
- El desmembrament de la concepció integral i sistèmica del Servei d'Educació de Catalunya tant en l'àmbit directament educatiu (pública i concertada altre cop diferenciades si no empeses a la contradicció) com en el sentit territorial, social i competencial (famílies, zones educatives, plans d'entorn, educació infantil, escoles de música, paper governs locals)
- La interrupció del creixement gradual del procés de modernització i actualització de les concepcions pedagògiques vigents, també per mitjà de les formes més adequades d'utilització de les noves tecnologies. El programa 1X1no s'ha entès. I no se'l deixa desplegar tot el seu potencial pedagògic i transformador de la realitat als centres i a les aules. Estem perdent una iniciativa que ens havia dut al lideratge mundial i que està sent objecte de seguiment per part de sistemes educatius que ara ens passaran al davant. És clar que té dificultat d'inici, de relació amb el món del llibre, de preparació dels docents, de qualitat del material didàctic. Però això és el que estàvem aconseguint. Comencen a aparèixer estudis que

demostrin bons resultats derivats de la seva aplicació conseqüent.

I no calia. Es podia, es pot fer d'altres formes. Clar que cal reduir partides, limitar ajudes o ajornar objectius, però s'està fent sense la deguda consideració dels recursos disponibles i decidint unilateralment sobre la seva aplicació.

Reformar vol dir construir, vol dir buscar nous equilibris per que tots millorem, vol dir demanar esforç i sacrificis, sí, però amb consciència clara i explicació raonable del camí que es pretén avançar i dels objectius d'èxit i millora que ens plantejem col·lectivament. No només des del govern. Els objectius són del sistema.

Tractar l'educació com una partida pressupostària més i reduir-lo menys perquè és l'educació amb això no n'hi ha prou. És clar que aquesta línia comporta majors dificultats de negociació i gestió, però és l'únic practicable si realment el país vol mantenir el rumb de reforma iniciat i, al mateix temps, afirmar el rol decisiu de l'educació en un moment de crisi profunda com l'actual.

Més aviat al contrari, la crisi s'ha convertit, sembla, en magnífica excusa per anar *desconstruint* tot l'edifici teòric, instrumental i operatiu que ja era en marxa.

Tractem doncs de identificar quins serien, des del nostre punt de vista, els elements bàsics de l'estratègia que Catalunya podria i deuria desplegar en aquesta etapa. Una estratègia que, naturalment, ha de ser conscient de les dificultats econòmiques generals i de les limitacions pressupostàries amb les que haurem de treballar.

Però, al mateix temps, una estratègia que expressi la màxima voluntat transformadora, que permeti copsar fins a quin punt Catalunya pot pensar en la seva Educació com part del millor futur col·lectiu, i no com un problema o un subjecte de conflictivitat social associada a la gestió obligada de la crisi actual.

1. Construir el nou model sistèmic: El Servei d'Educació de Catalunya. Cal avançar en la suma intel·ligent de capacitats de tots els elements del sistema, siguin públics, privats, o concertats, tot donant responsabilitat real associada al sistema educatiu al conjunt de la societat.
2. Modernització: és a dir, aplicació conseqüent de tot l'instrumental de canvi per millorar la realitat a les aules i la capacitat de donar resposta individualitzada als nostres alumnes.
3. L'Educació al centre de l'estratègia global de país per a la represa del impuls de creixement i creació de riquesa, contribuint a la definició urgent de nous models productius, a la

recuperació de la competitivitat de la nostra economia,.

4. Compromís col·lectiu per a la ubicació de Catalunya en els primers llocs dels rànquing de compliment dels objectius Europa 2020, tant en l'àmbit social com en l'educatiu.

Aquests quatre eixos es poden concretar avui en, al menys, les set següents línies específiques:

- Servei Educació de Catalunya: Actualització del concert, definició del contracte programa per centres concertats i per centres públics, amb drets i responsabilitats clarament establerts i exigibles a uns i altres.
- Estratègia social i territorial: Definir el paper i el sentit de col·laboració dels ajuntaments i ens locals, les entitats de lleure i educació no formal, per poder atendre qüestions bàsiques com els plans d'entorn, activitats extraescolars i la integració dels nouvinguts. Tot això vol dir seure amb tots i totes per ser a prop dels problemes. (Hi havia molt de millorable en els plans educatius d'entorn. Recuperem l'objectiu inicial tot millorant l'eina)
- Educació Infantil, artística, lleure, entorn, atenció necessitats educatives específiques. Ens ho hem de prendre seriosament amb acords estables, itineraris, atenció real i seguiment adequat.

- Postobligatòria: Formació Professional, Plans de qualificació professional inicial, començar la relació formació - treball als 15 anys, els Instituts de tot Catalunya definits i compromesos com nucli de la xarxa bàsica de formació professional en les tres branques: inicial, ocupacional, permanent. Aquesta és una línia que està plantada ja en diverses lleis: la d'educació, la llei d'economia sostenible. Cal desenvolupar-ho per posar d'acord l'escola amb l'empresa. En un moment que tenim un 40% d'atur juvenil, és una prioritat i una urgència absoluta.
- 1x1: Hem de recuperar lideratge mundial incipient. Estem parlant de nova concepció. No és un problema de recursos. Amb les retallades que estem fent i, en canvi, en aquest àmbit estem pujant impostos a les nostres famílies. Ara els diem, comprin ordinadors i llibres. No és un assumpte econòmic. És un assumpte de model.
- Autonomia- Direcció - Avaluació (èxit i millora de resultats, autoritat docents, reducció absentisme, projectes educatius coneguts i reconeguts). No s'han derogat els decrets d'autonomia i direcció i avaluació. Però no s'apliquen a consciència. És possible que ho faci el propi sistema, que els propis centres educatius n'estiguin fent ús. Però jo demano que sigui el govern qui encapçali la seva plena

aplicació. Un element que em dol especialment és que no hem desplegat el concepte de l'avaluació previst a la llei. Com arribarem a les fites que Europa ens ha fixat? Ha de formar part del debat central. Han de dir on volen portar el país en termes d'indicadors. Necessitem un full de ruta clar i mesura continua dels avenços reals obtinguts.

- Formació docents. Segueix sent un factor crític, malgrat que compta amb renovades titulacions. Demana a crits una reconsideració profunda. Nosaltres vam apuntar ja alguns debats com el MIR educatiu, a Espanya ara ho estan debatent més. Entrar a fons en les condicions d'entrada a l'exercici de professió.

Aquesta estratègia és possible. Jo he estat al govern i sé què vol dir que el conseller d'economia et digui que comenci a treballar retallant el pressupost. El primer any, el 2007 ja ho vaig haver de sentir. I després encara més.

Sé que no és fàcil. Però ens ho hem d'exigir. I en sabem. Que potser això vol dir generositat per tenir una relació intel·ligent govern i oposició? Som-hi. Però no si es tracta d'estar pendents de l'últim enginy tècnic o polític per passar la setmana, el mes o el pressupost, mentre se'ns culpabilitza de tots els mals del país.

El que demano és sentit de país. Actuar com a Estat també en aquest terreny. Ajuntem-nos per l'educació.

XARXA D'INNOVACIÓ PEDAGÒGICA
www.laxip.cat

Hi haurà efectes positius per a tothom. També per l'economia. Però també vull dir: no espereu els polítics, no sé si ens posarem d'acord. Dubto que estiguem a l'alçada. Però l'educació sí que està a l'alçada. I avui l'educació està en condició d'exigir al país la unitat, l'actuació com a societat intel·ligent, perquè en aquesta matèria, l'educació, Catalunya s'ho juga tot.

Moltes gràcies

Ernest Maragall i Mira. [@ernestmaragall](https://twitter.com/ernestmaragall) Exconseller d'Educació.
Diputat del PSC. Vicepresident executiu de la [Fundació Catalunya-Europa](http://www.fundacio-catalunya-europa.org).

Barcelona, 20 de setembre de 2011. [Col·legi de Periodistes de Catalunya](http://www.collegi-periodistes-catalunya.org).

Organització: Xarxa d'Innovació Pedagògica (XIP). www.laxip.cat